

## Sammanfattning

### Syfte och bakgrund

Syftet med projektet är att, utifrån systematiska översikter, identifiera och presentera resultat för relevanta standardiserade bedömningsmetoder för att inhämta information och bedöma barnets utveckling (hälsa, utbildning, sociala relationer, känslor och beteende), vilket görs som del i bedömningen av barn och ungas behov av stöd och skydd i samband med att en utredning genomförs enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen. Resultaten i rapporten fokuserar på presentation av bedömningsmetodernas psykometriska egenskaper, det vill säga hur valida och reliabla de visat sig vara.

Projektet är en del av ett regeringsuppdrag till SBU.

### Metod

SBU har i denna rapport undersökt vilka nationella och internationella systematiska översikter det finns där man studerat olika standardiserade bedömningsmetoder för barn och unga. Arbetet har tagit sin utgångspunkt i en nyligen publicerad kartläggning från Folkehelseinstituttet i Norge.

I det aktuella projektet har de systematiska översikter som ingår i Folkehelseinstituttets kartläggning samt systematiska översikter som identifierats i en uppdaterad sökning granskats, dels utifrån relevans till projektets urvalskriterier, dels utifrån risk för bias. Risk för bias har bedömts med hjälp av granskningsmallen ROBIS. Systematiska översikter som bedömdes ha låg eller måttlig risk för bias presenteras i evidenskartan. I resultatkapitlet presenteras resultat från de bedömningsmetoder som redan är i bruk i svensk socialtjänst och därmed finns beskrivna på metodguiden för socialt arbete på Socialstyrelsen och de bedömningsmetoder som översatts och använts i Sverige i forskningssammanhang.

### Huvudresultat

Totalt identifierades 31 relevanta systematiska översikter. Av dessa bedömdes 7 ha låg risk för bias, 5 ha måttlig risk för bias och 19 ha hög risk för bias. De 12 systematiska översikter som bedömdes ha låg eller

måttlig risk för bias presenteras med länk i [evidenskartan](#). I dessa 12 systematiska översikter studerades totalt 53 bedömningsmetoder som kan rymmas inom svenska socialtjänstens barn- och ungdomsvård utifrån deras uppdrag. Av dessa 53 bedömningsmetoder så bedömdes 11 bedömningsmetoder som särskilt relevanta utifrån att de är i bruk inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård eller att de översatts och använts i Sverige i forskningssammanhang. De 11 bedömningsmetoderna, uppdelade utifrån sju bedömningsområden, är följande:

- **utsatthet för våld och försummelse:** CTQ (Childhood Trauma Questionnaire)
- **samspel mellan förälder och barn:** inga bedömningsmetoder i de inkluderade systematiska översikterna bedömdes som särskilt relevanta för svenska socialtjänstens barn- och ungdomsvård
- **normbrytande beteende och kriminalitet:** ESTER (Evidensbaserad Strukturerad Bedömning av Risk och Skyddsfaktorer), SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth), YLS/CMI (Youth Level of Service/Case Management Inventory)
- **missbruk och beroende:** AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test), AUDIT-C (Alcohol Use Disorders Identification Test-Consumption), CRAFFT (Car, Relax, Alone, Forget, Friends, Trouble), ASSIST (Alcohol, Smoking and Substance Involvement Screening Test)
- **psykisk ohälsa:** CBCL (Child Behavior Checklist), SDQ (The Strengths and Difficulties Questionnaire)
- **sociala färdigheter:** ASQ:SE-2 (Ages and Stages Questionnaires: Social-Emotional, Second Edition)
- **livskvalitet:** inga systematiska översikter identifierades

Resultaten från de systematiska översikterna visar att det finns primärstudier som undersökt vissa av de psykometriska aspekterna för följande fem bedömningsmetoder; CRAFFT, SAVRY, YLS/CMI, SDQ samt ASQ:SE-2. Framför allt finns resultat kopplade till validitet (om metoden mäter det som är avsett att mäta) men i mindre utsträckning till reliabilitet (precisionen i mätningen). Resultatet för varje specifik bedömningsmetod presenteras i resultatkapitlen. Det finns även nya primärstudier som publicerats efter senaste systematiska översikterna, så det kan finnas behov av att uppdatera dem.

För de övriga sex bedömningsmetoderna, CTQ, ESTER, AUDIT, AUDIT-C, ASSIST och CBCL ingick inga eller få primärstudier i de systematiska översikterna. Detta innebär inte att det saknas primärstudier utan beror snarare på de systematiska översikternas urvalskriterier (exempelvis avseende population, utfall eller verksamhetsområde). Detta gör att det är svårt att bedöma de psykometriska egenskaperna för barn och unga för dessa standardiserade bedömningsmetoder. För att skaffa mer kunskap behövs därför såväl nya välgjorda systematiska översikter som fler primärstudier på området. Det behövs ökat fokus på psykometriska egenskaper av bedömningsmetoder inom den sociala barn- och ungdomsvårdens kontext.

## **Diskussion**

I detta projekt har SBU enbart utgått från systematiska översikter, vilket innebär att det sannolikt finns primärstudier för flera av de bedömningsmetoder där det saknas systematiska översikter. Projektet är av-

gränsat till bedömning av barn och unga, vilket innebär att systematiska översikter där någon eller några av dessa metoder undersöks på en vuxen population inte har inkluderats.

SBU har inte granskat risken för bias i de enskilda studierna som ingår i de systematiska översikterna. Det faktum att det saknas systematiska översikter för vissa standardiserade bedömningsmetoder innebär inte nödvändigtvis att metoderna inte är bra, men att vi saknar sammanvägd kunskap om deras psykometriska egenskaper.

Denna sammanställning visar att det finns begränsat med systematiska översikter, med låg eller måttlig risk för bias, som utvärderar olika bedömningsmetoders psykometriska egenskaper för barn och unga och som skulle kunna användas inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Vidare finner vi att några av de systematiska översikter som identifierats är för begränsade i sitt urval för att kunna dra generella slutsatser. Ytterligare en svårighet har varit att många av de systematiska översikterna är relativt gamla. Vi ser att det tillkommit studier på området och att det därför finns behov av nya systematiska översikter. Granskningen visar att det finns en påtaglig brist på såväl primärstudier såsom systematiska översikter som genomförts inom den sociala barn och ungdomsvårdens kontext. Med tanke på att en barnavårdsutredning genomförs under speciella omständigheter och kan innebära livs-omfattande beslut för barn och unga, bedömer vi att bristen på forskning är problematiskt.

### Innehållsdeklaration

#### Denna publikation innehåller:

- ✓ En kartläggning av systematiska översikter

SBU använder en noggrann process för att säkerställa att våra resultat är vetenskapligt väl underbyggda. För den här rapporten har vi gjort följande:

#### Granskat och sammanställt befintligt sammanställt forskningsunderlag tillsammans med externa sakkunniga:

- ✓ Gjort en strukturerad och uttömmande litteratursökning
- ✓ Granskat om studierna vi hittat är relevanta
- ✓ Granskat om det finns metodbrister i studierna som skulle kunna påverka resultaten och ge risk för snedvridning

#### Följande personer har granskat och bedömt rapporten och dess resultat:

- ✓ Externa sakkunniga
- ✓ SBU:s kvalitetssäkringsgrupp
- ✓ SBU:s vetenskapliga råd

### Projektgrupp

#### Sakkunniga

- Martin Bergström, docent socialt arbete, Lunds universitet
- Petter Gustavsson, professor psykologi, Karolinska Institutet
- Birgitta Persdotter, fil.dr., socialt arbete, Karlstads Universitet

### SBU

- Therese Åström, projektledare
- Christel Hellberg, biträdande projektledare
- Ann Kristine Jonsson, informationsspecialist
- Anna Attergren Granath, projektadministratör
- Sofia Tranæus, projektansvarig chef

Rapport nr 344 (2022) • [registrator@sbu.se](mailto:registrator@sbu.se)  
 Rapporten kan laddas ner från [www.sbu.se/344](http://www.sbu.se/344)

Grafisk produktion: Åsa Isaksson, SBU